

MEGÁLLÍTHATÓ-E AZ EURÓPAI BIRODALOM- ÉPÍTÉS?

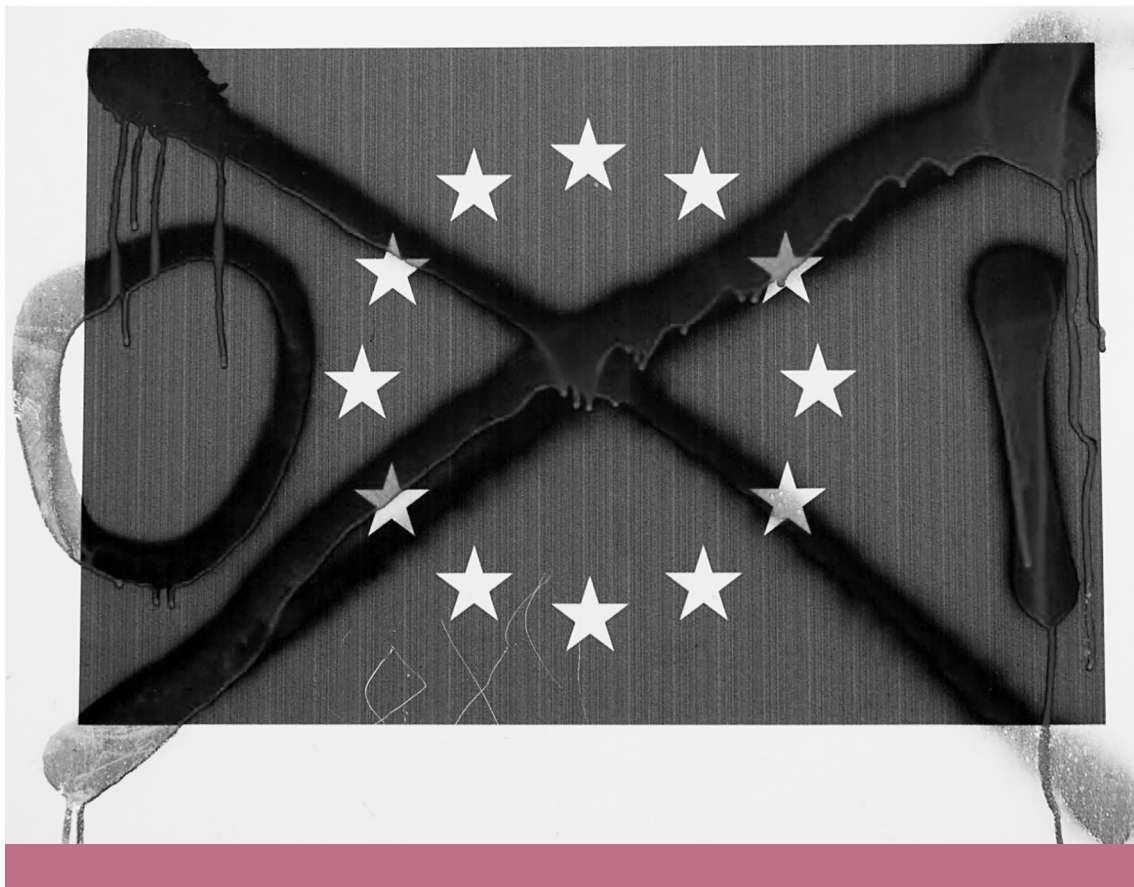
G Á T Á K O S B E N C E

Tegyük világossá: Brüsszelben birodalomépítés zajlik. A központosított Európai Egyesült Államok hívei napról napra azon munkálkodnak, hogy elvegyék a hatalmat a tagállamoktól, és Brüsszelben összpontosítsák azt. A 2024. június 9-i európai parlamenti választások tétje, hogy változás következik-e be ebben a folyamatban. Ha ugyanis az elmúlt másfél évtized tendenciái folytatódnának, és a birodalomépítés beteljesülne, az azt jelentené, hogy a tagállami, demokratikus döntéshozatali kereteken kívül, a polgároktól távol eső brüsszeli központban döntenének a jövőnk meghatározó legfontosabb kérdésekről. Ez alatt nem csak az egyébként jelentős gazdasági kérdéseket kell érteni, amellyel kapcsolatban az EU klasszikusan széles hatáskörökkel rendelkezik. Az Európai Egyesült Államok építői szerint ezen kívül Brüsszelben kellene dönteni a legfontosabb kulturális, társadalmi és politikai kérdésekről is. Brüsszelben kellene meghatározni, hogy az európai országok milyen külpolitikát folytassanak, részt vegyenek-e például a zajló orosz–ukrán háborúban, átalakítsák-e társadalmaikat a bevándorláson és a *gender*ideológián keresztül, mikor mennyi adót fizessenek, és milyen prioritásokra költsék az abból származó bevételeket.

BIRODALMI LÉPEGETŐK

Az EU-ban jelentős erőcsoportok szeretnék a tagállamok szuverenitását megszüntetni, vagy legalábbis a végletekig kiüresíteni. Magyarország szuverenitása a történelem során többször csorbult már, ha valakinek, a magyaroknak van tapasztalata Európában arról, hogy milyen egy birodalom árnyékában élni.

Hazánk legutóbb három és fél évtizede nyerte vissza szuverenitását, ami miatt azt gondolhatnánk, hogy a magyarok különösen érzékenyek a szuverenitásukat fenyegető kísérletekre. Mégis, az Európai Egyesült Államok gondolata sokak számára még hazánkban is csupán fantáziának tűnhet. Az Európai Egyesült Államok realitása azért nem tudatosul a közvéleményben, mert a birodalomépítők általában nem mondják ki nyíltan céljukat, hanem eufemizmusokat alkalmazva csúsznak át a politikai radar alatt. Hangoztatják például, hogy „több Európára” van szükség mindennapi kihívásaink legyőzéséhez. Ugyanakkor azt nem mondják el, hogy ez pontosan hogyan alakítaná át a ma sokszínű, szabad és független országokból álló Európa hatalmi struktúráját. Erről a taktikáról őszintébb pillanatában Viviane Reding, egykori európai uniós biztos is vallott:

„Amikor a polgárok ma azt kérdezik tőlünk, hogy mi lesz Európával, vagy merre tart az európai egyesülés vonata, mi, politikusok általában kitérünk a kérdés elől. Nem akarunk szuperállamot – hangzik általában az első mondat, mert félünk attól, hogy a neoliberálisok, az állami szuverenitás hívei vagy a németországi Szövetségi Alkotmánybíróság félreértik. Aztán általában így folytatjuk: »Tudják, az Európai Unió egy egyedülálló konstrukció. Mi nem európai szövetségi államot akarunk, hanem inkább egy konföderációs vagy föderációs jellegű struktúrát« vagy nemzetállamok unióját. Hosszú tapasztalatom megtanított arra, hogy megértést tanúsítsak az ilyen nyelvi fordítások iránt, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy a közjogi szakemberek a hajukat tépik. Be kell vallanom, hogy az elmúlt években magam is gyakran kerestem az üdvösséget ilyen formulákban.”¹

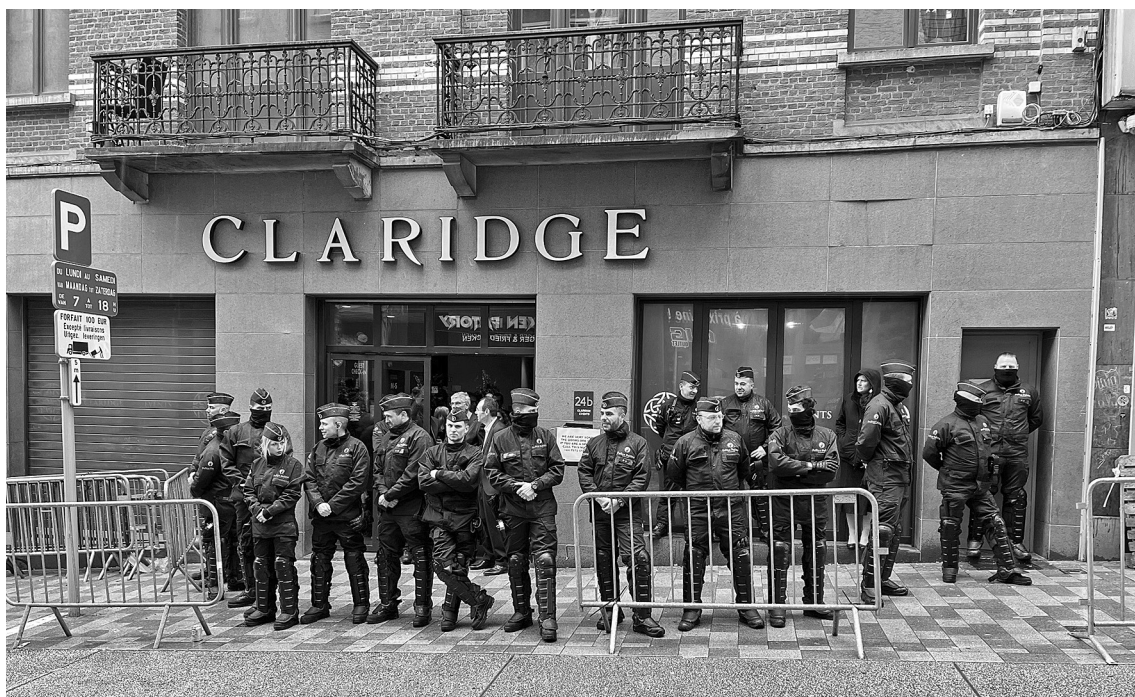
NEM – Az Európai Unió jelképe x-szel áthúzva Korfu szigetén, amely az eléje és a mögé írott betűkkel összeolvasva a görög „nem” jelentésű *oxi* szót adja ki (Wikimedia Commons)

Az EU lopakodó terjeszkedésével kapcsolatban tanulságosak Jean-Claude Juncker, korábbi európai bizottsági elnök szavai is. Juncker még miniszterelnökként írta le az európai építkezés folyamatát az alábbiak szerint: „Elhatározzunk valamit, aztán otthagyjuk az asztalon, és várjuk, hogy mi történik. Ha senki sem háborodik fel, mert a legtöbb ember nem érti, hogy mit is jelent a döntésünk, akkor lépésről lépésre haladunk tovább, amíg nincs vissza.”²

Ahogy a fenti idézetek is tanúsítják, az európai központosítási folyamatok legtöbbször szándékosan a nyilvánosság kizárásával zajlanak. Vezető pozícióban lévő uniós politikusok általában nem beszélnek nyíltan központosítási céljukról, ezzel is elkerülve, hogy központosítási törekvéseik demokratikus ellenállásba ütközzenek. Ursula von der Leyen például, még mielőtt az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) leendő elnökeként ismertette volna meg a közvélemény, több alkalommal is éltette az európai központi állam létrejöttét. Egyszer úgy fogalmazott, hogy „célja az Európai Egyesült Államok kiépítése,

1 Viviane REDING: *Les États-Unis d'Europe. Pourquoi est-ce maintenant qu'il nous les faut?* 2012. november 8. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/SPEECH_12_796>

2 Idézi Von Dirk KOCH: Die Brüsseler Republik. *Der Spiegel*, 1999. december 26.

Eurodiktatúra –
A büszszi NatCon-konferencia első napjának rendőrségi felosztatása 2024. április 16-án (National Conservatism hivatalos X-csatorna)

amely Svájc, Németország, vagy az USA modelljét követné³. A *Die Zeit*nek adott 2016-os interjúban pedig azt mondta, „gyermekei vagy unokái Európáját nem úgy képzelem el, mint a nemzeti érdekek csapdájába esett államok laza szövetségét”.⁴ Amikor azonban a Bizottság elnöki székének várományosa lett, visszakozott korábbi kijelentéseitől, és kijelentette, elképzelései időközben megváltoztak, „érettebbek” és „realisztikusabbak” lettek.⁵ Reding, Juncker és Von der Leyen példái azért is szemléletesek, mert mindannyian az EU-ban jelenleg domináns pozícióban lévő Európai Néppárt (EPP) pártcsaládjához tartoznak.

Megnyilvánulásaik így nem egy radikálisnak tekintett politikai párt célkitűzéseit tükrözik, hanem az EU fősodorjának bevett gondolkodásmódjáról tanúskodnak. A politikai palettán az EPP-től balra elhelyezkedő liberálisok, szocialisták és zöldek térfelén az Európai Egyesült Államok célkitűzése még egyértelműbben tetten érhető. A liberális Guy Verhofstadt szerint például „politikai unióra van szükségünk egy valódi európai kormánnyal. Egy európai

3 Zia WEISE: Ursula von der Leyen: In her Own Words. *Politico*, 2019. július 4. <<https://www.politico.eu/article/in-her-own-words-ursula-von-der-leyen-european-commission-president-angela-merkel-cabinet-german-defense-minister/>>

4 Uo.

5 Zia WEISE: Von der Leyen Rows Back on 'United States of Europe'. *Politico*, 2019. július 18. <<https://www.politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-rows-back-on-united-states-of-europe/>>

kincstárral. Előre kell lépünk az Európai Egyesült Államok felé”.⁶ Az Európai Zöldekhez tartozó Daniel Freund pedig X-profilján hirdeti, hogy célja az Európai Föderális Köztársaság kiépítése.

Az európai szuperállam támogatói a legtöbb európai parlamenti frakcióban megtalálhatók. Erre bizonyíték a 2010-ben létrehozott ún. Spinelli Csoport, amely saját bevallása szerint az „Európai Unió föderális reformjáért” küzd. A csoport jelenleg 76 hivatalban lévő európai parlamenti képviselőt számlál. Ez azt jelenti, hogy ennek az informális csoportosulásnak a létszáma nagyobb, mint a legtöbb hivatalos európai parlamenti frakcióé. Összehasonlításképpen, a 2019-es EP-választásokat követő alakuló ülésen a baloldali GUE/NGL képviselőcsoportban mindössze 41, az Európai Konzervatívok és Reformerek (ECR) képviselőcsoportban 62, az Identitás és Demokráciában (ID) 73, a Zöldek/EFA frakcióban 74 képviselőt találhattunk, míg 57 képviselő frakció nélküli függetlenként ülésezett az Európai Parlamentben. A birodalomépítők befolyását tükrözi az is, hogy a Spinelli Csoportnak a hét EP-frakcióból ötből vannak elnökségi tagjai. Az elnökségi tagok az EP négy legnagyobb képviselőcsoportjából – nevezetesen az EPP, a Szocialisták és Demokraták (S&D), a Renew Europe és a Zöldek/EFA –, valamint a GUE/NGL képviselőcsoportból érkeztek. Az ECR és az ID az a két EP-frakció, amelynek nincs képviselője a Spinelli Csoport elnökségében.

Az Európai Egyesült Államokkal kapcsolatos narratívát megvizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy ahogy haladunk előre az időben, úgy válnak az EU központosítását sürgető törekvések egyre nyilvánvalóbbá. Ennek nem az az oka, hogy a központosítást sürgető uniós politikusokban felébredt a demokratikus lelkiismeret, hanem az, hogy a projekt építői mostanra kellő erőfőlényben érzik magukat ahhoz, hogy egyszer és mindenkorra beteljesítsék elképzeléseiket. Az európai központosítás gondolatát immár nem mint lehetséges opciót tárják a közvélemény elé, hanem mint a fejlődés egyetlen lehetséges és legitim irányát. Magabiztosságuk a számukra jelenleg kedvező politikai kontextusra vezethető vissza. A 2016-os Brexit-népszavazás után az Egyesült Királyság EU-ból való kilépésével az EU központosítási törekvéseinek ellenálló tábor legjelentősebb tagját veszítette el. A klasszikusan az EU motorjaiként számon tartott Németország és Franciaország vezetése nemcsak, hogy nyitott a Brüsszelnek történő hatalomátadásra, hanem élen is járnak ennek előmozdításában. Időközben a Covid-válságra hivatkozva a tagállamok elindultak a közös eladósodás útján. Európa határai mellett háború zajlik, amelyet Brüsszelben igyekeznek a „belső egység megszilárdítására”, pontosabban az EU-n belüli legitim viták és véleménykülönbségek elnyomására felhasználni. A központosítási törekvéseknek kedvez az is, hogy a háttérben – a már fent bemutatott lopakodó hatáskörbővítési taktika eredményeképpen – az Európai Unió intézményrendszere az elmúlt másfél évtizedben jelentősen átalakult, és hogy az így megváltozott hatalmi struktúra a központosítást támogató erőknél kedvez.

Az intézményi átalakulást szemléltetendő elég csak arra gondolni, hogy Jean-Claude Juncker 2015-ben bejelentette, a Bizottság „politikai bizottságként” kezd el működni. A politikázást Ursula von der Leyen még keményebben folytatta. A Bizottság jelenlegi vezetője a fontos döntéseket igyekszik minél távolabb tartani a tagállamoktól, az esetleges ellenállást pedig politikai és pénzügyi zsarolási módszerekkel törli le. Az EU-s szinten történő erőpolitizáláson túl mindennapos jelenséggé vált a tagállamok belügyeibe történő külső beavatkozás is.

Az Európai Parlament szintén élen jár a tagállamok politikai számonkérésében és különösen a nemzeti alapokon gondolkodó, jobboldali konzervatív erővel szembeni nyomásgyakorlásban. A most lezáruló ötéves parlamenti ciklusban az intézményben jelentősen felülkerekedtek a transznacionális eszmé képviselői. Európai parlamenti határozatokban ítélték el a nemzet eszményét,

erőfőlényben érzik magukat az európai központosítás hívei

6 Guy VERHOFSTADT: „More Europe is the solution...”. Lectio Prima delivered at the National University of Political Studies and Public Administration of Romania, 2013. november 8.
<https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/860292/mod_resource/content/0/More_Europe_is_the_solution.pdf>

míg a patrióta, nemzeti alapú gondolkodást az EU egyik fő ellenségeként jelölték meg.⁷ Az EP minden lehetséges fórumon szorgalmazza az EU reformját, melyek jelentős többlethatalommal ruháznák fel a szupranacionális intézményeket a tagállamokkal szemben.

Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: Bíróság), amely az EU (és jogelődje, az Európai Közösségek) kezdete óta integrációpárti volt, az elmúlt években szakított korábban tapasztalható viszonylagos politikai távolságtartásával. Ezt jól példázza a Bíróság uniós jogállamisági kérdésekkel kapcsolatos esetjoga. A testület a 2010-es évek elején még igyekezett kimaradni a tagállamok és az uniós intézmények között kialakult, erőteljesen politikai természetű jogállamisági vitákból. A 2010-es évek végére azonban a lengyelországi bírói szervezetrendszerrel kapcsolatos ügyek kapcsán egyre egyértelműbben és drasztikusabban foglalt állást az uniós intézmények mellett. A lengyel kormányzatról lesújtó véleményt alkotva gyakorlatilag felhatalmazta a tagállami bírákat arra, hogy figyelmen kívül hagyják a nemzeti jogalkotó által hozott, bíróságokra vonatkozó törvényeket.

A felvázolt intézményi átalakulások anélkül mentek végbe, hogy az uniós szabályozó szerződéseket módosították volna. Az uniós központosítás hívei most el akarják érni az alapszerződések módosítását. Céljuk az, hogy a kialakult új politikai *status quó*t tartósan, a jog eszközeivel is garantálva fenntarthatassák, valamint hogy az EU szupranacionális intézményeit tovább erősítsék.

FÖDERALISTÁK ÉS SZUVERENISTÁK

Az Európai Egyesült Államok felülről építkező elitista projektjét látszólag demokratizálni hivatott, az Európai Unió jövőjéről szóló konferenciát követően több reformterv is az európai politikai napirendre került. Az EP 2023. november 22-én hivatalosan is kezdeményezte a szerződésmódosítási folyamatok elindítását, és határozatba foglalta az EU reformjával kapcsolatos elképzeléseit is.⁸ Ezzel párhuzamosan a francia és német kormányok által felkért szakértőkből álló csoport 2023. szeptember 18-án szintén közzétette EU reformjavaslatait.⁹ Mindkét dokumentum az EU szupranacionális jegyeit erősíteni, és további jelentős hatalommal ruházná fel azt.

A reformjavaslatok között szerepel például, hogy csökkentenék az Európai Tanács mozgásterét a csúcsjelölti rendszer bevezetésével. Megszüntetnék az egyhangúsággal történő döntéshozatalt és a tagállami vétók lehetőségét. Az Európai Bizottság elnökét az Európai Unió elnökének léptetnék elő, az Európai Bizottságon belül pedig differenciálnának első és másodrangú (szavazati joggal nem rendelkező) biztosok között. Biztosítanák, hogy a tagállamok feletti széles körű kontrollt, valamint politikai és pénzügyi nyomásgyakorlást lehetővé tevő jogállamisági eljárásokat még egyszerűbben lehessen alkalmazni.

A felvázolt helyzet miatt az ideai európai parlamenti választások fő politikai törésvonalai két dimenzióba sorolhatók. Immár nemcsak az a kérdés, hogy milyen ügyekben, milyen politikát folytasson az EU, hanem az is, hogy melyek azok az ügyek, amelyekkel egyáltalán foglalkozhat az uniós politika. 1) Az első dimenzióban tehát az a meghatározó törésvonal szerepel, amely középpontjában az Európai Unió és a tagállamai közötti hatáskörmegosztás és a szuverenitás kérdése áll. A választópolgároknak arról kell véleményt mondani, hogy egyetértene-e az EU jelenlegi központosítási trendjével, amely alapján az EU szupranacionális intézményei-

⁷ Az Európai Parlament 2023. szeptember 14-i állásfoglalása a parlamentarizmusról, az európai polgárságról és a demokráciáról. A bekezdés. <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0330_HU.html>

⁸ Az Európai Parlament 2023. november 22-i állásfoglalása az Európai Parlamentnek a Szerződések módosítására irányuló javaslatairól. <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0427_HU.html>

⁹ Report of the Franco-German Working Group on EU Institutional Reform, Sailing on High Seas. Reforming and Enlarging the EU for the 21st Century. *Politico*, 2023. szeptember 18. <<https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/09/19/Paper-EU-reform.pdf>>

nemzeti szuverenitás versus Európai Egyesült Államok

Nemzeti kiáltvány –

Orbán Viktor miniszterelnök-pártelnök a Fidesz–KDNP európai parlamenti választásokra kibocsátott *Választási manifesztumának* bemutatóján, 2024. április 19. (Fidesz – Magyar Polgári Szövetség)

ben egyre több hatalom összpontosul, vagy vissza szeretnék fordítani a folyamatot. A nemzet és az állam továbbra is a politikaalkotás legfontosabb közegének tekintendő-e, vagy leválthatja azokat egy új, poszt-nacionális európai politikai szintér? A nemzeti szuverenitás feláldozható-e az Európa Egyesült Államok oltárán? E fő törésvonal mentén az EU jelenlegi politikai palettája két táborba sorolható. Az Európai Néppárt, az Európai Szocialisták, a Renew Europe, a Zöldek és a GUE/NGL kínálata a „több Európa”, azaz az unió szupranacionális karakterjegyeinek megerősítése a tagállamok szuverenitásának rovására. A tágabb értelemben vett EU *establishment*hez tartozó pártok együtt juttatták el az Európai Uniót a jelenleg tapasztalható állapothoz. Amint láthattuk, ezek a frakciók képviselik magukat a Spinelli Csoportban is. Az ellentábort a jelenleg az Európai Konzervatívok és Reformerek, valamint az Identitás és Demokrácia képviselőcsoporthoz tartozó, illetőleg egyes, jelenleg függetlenként ülésező képviselők képezik [mint például a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség által delegált képviselők – *A szerk.*]. Az Európai Egyesült Államok központosító eszméjével szemben az Európai Néppárttól jobbra található pártok kínálnak alternatívát. Ezek a pártok rendszeresen felszólalnak az EU központosítási, birodalomépítési tendenciáival szemben, s védelmükbe veszik a nemzeti szuverenitást.

A politikai törésvonalak másik dimenziójába tartoznak 2) a klasszikus politikai törésvonalak. Ezek egyrészt a hagyományos jobb- és baloldali pártpreferenciákat, másrészt a fő politikai témákkal kapcsolatban kialakuló törésvonalakat jelentik. Ilyen politikai ügyek például a migráció, a *woke*-izmus és *gender*delógia, a környezeti és zöldpolitika, a gazdaság és a versenyképesség helyzete, a háború és a biztonság kérdése. A törésvonalakat meghatározó egyes politikai témákat persze nehéz teljeskörűen meghatározni, mert azok nagymértékben függenek a nemzeti politikai szintér adottságaitól. Nem szabad ugyanis megfélekedni arról, hogy az európai parlamenti választások a tagállami politikai szintéren zajlanak. A választópolgárok saját nemzeti politikai pártjaik kínálatából választanak, így a kampánytémákat is elsősorban az adott ország politikai kontextusa és aktualitásai határozzák meg. A politikai témák mentén húzódozó, második dimenzióba tartozó törésvonalak nagyobb differenciálást tesznek lehetővé a pártok számára. A gazdaság és versenyképesség kérdésében például az Európai Néppárt jobban el tudja határolni magát a szocialistáktól és

a zöldektől, és könnyebben kerülhet egy platformra a tőle jobbra elhelyezkedő pártokkal. Ugyanígy a háború kérdésköre eltérő álláspontokat eredményezhet az egyébként az első dimenzióban egy csoportot alkotó ECR és ID frakciók tagpártjai között. Vannak ugyanakkor olyan törésvonalak, amelyek átjárást biztosítanak az első és a második dimenzió között. A migráció kérdése például összekapcsolható a nemzeti szuverenitás *versus* központosított Európa törésvonallal. A tömeges bevándorlás ugyanis az európai országok társadalmainak átalakításán keresztül a tagállamok hagyományos nemzeti karakterjegyeinek feloldásához, a nemzet mint közösség-szervező elv gyengítéséhez vezet. A hagyományos társadalmi és kulturális értékeket kikezdő *woke*-izmus szintén összefüggésben áll az első dimenzióhoz tartozó törésvonallal. A nemzet ugyanis azon hagyományos közösségek és értékrendi tényezők közé tartozik, amelyet a *woke*-ideológia lebontani hivatott.

Az európai parlamenti választások speciális, többdimenziós karakteréből adódóan két lényeges kérdés is kibontakozik a választások és az azt követő szövetségépítési lehetőségek kapcsán. Az egyik, hogy az első dimenzióba tartozó, nemzeti szuverenitás kontra központosított Európa törésvonal – amely lényegében meghatározza Európa jövőjét – mennyire érzékelhető jelenleg a választópolgárok számára s mennyire határozza majd meg voksukat. Mivel az Európai Egyesült Államok építése lényegében a háttérben, a nyilvánosság kizárásával zajlik, a nem szakavatott megfigyelők kevéssé vannak tudatában a jelenségnek. Sok múlik azon, hogy a tagállami politikai pártok mennyire hívják fel a figyelmet erre a fontos jelenségre a választási kampányban.

A másik kérdés, hogy a választások utáni európai parlamenti frakcióalakítási folyamatok és szövetségépítések során mely törésvonalak lesznek elsősorban a meghatározók. Amennyiben a pártok az elsődleges dimenzióba tartozó törésvonalat helyezik a középpontba, úgy erőteljes, széles körű összefogás jöhet létre az Európai Parlament jobboldalán, amely egy-

seges erőcsoporttá válhat a következő öt éves ciklusban. Amennyiben a második dimenzióba tartozó törésvonalak mentén alakulnak ki a frakciók, a jobboldali pártok között lazább szövetség alakulhat ki. Az Európai központosítással szembeni fellépésben gyökerező egységet ugyanis megtörheti az egyes politikai ügyekben fennálló véleménykülönbség. Nem véletlen, hogy a Bizottság vezetésére ismételten pályázó Ursula von der Leyen igyekszik is a második dimenzióba tartozó törésvonalakat a középpontba helyezni. Jelezte például, hogy az Európai Néppárt kész a tőle jobbra található pártokkal is együttműködni, amennyiben azok egy állásponton vannak vele a háború tekintetében. Az orosz–ukrán háború kérdésében ugyanis megosztottság tapasztalható a jobboldali pártok között, amelyet a jelenlegi bizottsági elnök igyekszik kiaknázni.

A szuverenista, jobboldali tábor megosztására tett eddigi és várható jövőbeli kísérletek azonban nem kivédhetetlenek. Az első dimenzióba tartozó fő törésvonalhoz való visszanyúlás segíthet felülemelkedni a konkrét ügyekben meglévő nézetkülönbségeken. A jobboldali pártoknak elegendő lenne például belátni, hogy a háború olyan, a nemzeti szuverenitás magjába tartozó kül- és védelempolitikai kérdés, amelynek eldöntése nem az Európai Unióra, hanem a tagállamokra tartozik.

AZ EP-VÁLASZTÁS TÉTJE

Az Európai Egyesült Államok kialakulása az európai országok szuverenitását fenyegető, létező veszély. Az elmúlt másfél évtizedben az EU drasztikus belső hatalmi szerkezeti átalakuláson ment keresztül, amely miatt a tagállamok politikai mozgásteret folyamatosan szűkült. Az idej európai parlamenti választások esélyt jelentenek a tendencia megállítására. A sikeres jobboldali választási szereplésen túl azonban fontos az is, hogy a jobboldali pártok milyen politikai törésvonalak mentén alakítják majd ki együttműködésüket, és mennyire lesz ebben meghatározó szempont az Európai Egyesült Államokkal szembeni kiállítás. ■

az Európai Néppárttól jobbra álló pártok jelentenek alternatívát

